

SØKNAD OM UTVIKLINGSTILSKUDD TIL AUTORISERTE BESØKSSENTRER FOR VERDENSARV - 2024

Foretaksnavn FORTIDSMINNEFORENINGEN

Kontaktperson

Navn: Linn Willetts Borgen

Økonomisk aktivitet og kryssfinansiering

Søker utøver økonomisk aktivitet? Nei

Utfyller

Navn: Linn Willetts Borgen

Mottaker: Miljødirektoratet

SØKNAD

REFERANSEN.R.: 24S1429B

Treets mester: En rekonstruksjon av Urnesportalen

Beskrivelse av tiltaket:

I dette FoU-prosjektet gir banebrytende håndverksforskning nye perspektiver på den ikoniske nordportalen fra Urnes stavkirke, ved å utforske de immaterielle kunnskapstradisjonene som ligger bak det fysiske kulturminnet. Prosjektet ble påbegynt i 2020, og som tidligere forespeilet ønsker vi å søke midler i flere omganger frem mot ferdigstillelse av den rekonstruerte portalen. Sluttdato for prosjektet er satt til 1. september 2024, og dette er dermed den siste søknaden.

Nordportalen fra 1070-tallet i Urnes stavkirke er blant landets ypperste eksempler på treskjærerkunst og var en viktig årsak til at stavkirken ble innskrevet på UNESCOs verdensarvliste i 1979. Å få en dypere forståelse for treskurdens tilblivelsehistorie går dermed til kjernen av Urnes' betydning som verdensarvsted. Ved å følge utformingen fra skogen til ferdig objekt vil også kulturminnets forhold til landskapet og det lokale ressursgrunnlaget fremheves.

Prosjektet samler noen av Norges fremste treskjærere, som rekonstruerer portalen med middelalderens metoder og verktøy. Kunnskapsutvikling er integrert i deres oppdrag. Gjennom omfattende dokumentasjon og formidling skal treskjærernes håndbårne kompetanse tilgjengeliggjøres for forskere fra andre fagområder og et allment publikum. Prosjektet vil kunne bli et referanseprosjekt for fremtidig håndverksforskning og har allerede vakt interesse i flere fora.

Oppdraget med å gjenskape portalen er delt mellom tre ulike verksteder, for å stimulere til samarbeid og faglig utveksling. Dette har vi så langt fått svært gode tilbakemeldinger på både fra de deltakende teamene og fra eksterne som har fått prosjektet presentert. Ved å åpne for samarbeid, forsvinner konkurranseelementet som ellers kan hindre kunnskapsdeling innenfor faget. Dialogen mellom verkstedene har allerede bidratt til nye forståelser av Urnesportalen og en styrking av fagområdet.

Den ferdig rekonstruerte portalen skal bli et sentralt opplevelsesobjekt i det kommende verdensarvsenteret på Ornes, der den vil formidle kunnskap om ornamentikk, historie og håndverk.

Rekonstruksjonen vil avlaste den sårbare originalen og samtidig gi publikum mulighet til et nært og sanselig møte med ornamentikken. Målet er at det skal være mulig å berøre kopien og gå gjennom portalen, slik at man får oppleve den i tråd med dens opprinnelige funksjon, i motsetning til originalen som i dag er sperret av. Prosjektleder deltar parallelt i utstillingsplanleggingen for det fremtidige verdensarvsenteret, slik at senterets behov for dokumentasjon og formidlingsmateriale er integrert i arbeidet med portalkopien.

I 2024 er hovedfokus å ferdigstille portalkopien. Det vil dermed bli noen arbeidsintensive måneder i de enkelte verkstedene frem mot fristen 1. september, i tillegg til den endelige monteringen, der portalens deler settes sammen og overgangene mellom dem finpusses.

Det planlegges også formidlingsaktiviteter, samt faglige samlinger som skal sikre prosjektets kunnskapsutbytte. I første halvår planlegges det en digital workshop med en tverrfaglig gruppe forskere, som vil få anledning til å komme med kritiske spørsmål og gi innspill til forskningsspørsmål og dokumentasjonsinnhenting i prosjektets avslutningsfase. Det planlegges også en siste fysisk workshop for treskjærerne, for at de skal kunne prøve løsninger og diskutere utfordringer i felleskap. Treskjærerne vil også ha anledning til å drøfte seg imellom på faste digitale møter, og vi vil etterstrebe å være tilstede og presentere prosjektet på relevante faglige arenaer.

Det skal jobbes videre med å systematisere dokumentasjon fra prosjektet med tanke på fremtidig publisering, og underveis vil observasjoner og refleksjoner samles på prosjektets blogg: <https://urnesstavkirke.no/blogg-treets-mester/>. Under utarbeidelse er også en serie med korte formidlingsfilmer som formidler ulike trinn i treskjærernes arbeid og som skal ferdigstilles i det kommende året. Filmene skal brukes i sosiale medier og i utstillingen i det kommende verdensarvsenteret. I tillegg vil vi jobbe videre med etablerte kontakter innen mediene for å fortsette å nå bredt ut gjennom avisartikler og TV-innslag.

Avslutningen av prosjektet og ferdigstillelsen av portalen er planlagt markert med en familiedag i Luster, slik at lokalbefolkningen får adgang til treskjærernes nyvunne kunnskap om portalen. Her ser vi for oss håndverksdemonstrasjoner, aktiviteter for barn og unge samt korte foredrag for voksne. Dette er en mulighet til å styrke lokal identitet og eierskap knyttet til verdensarven Urnes og gi noe tilbake til lokalsamfunnet som kjenner turiststrømmen på kroppen.

Tiltakstype: Informasjonstiltak

Hvordan vil aktiviteten bidra til å oppfylle målet med tilskuddsordningen, som er å formidle kunnskap om verdensarv til befolkningen og tilreisende, særlig barn og unge.:

Prosjektet "Treets mester" er i sin helhet et kunnskaps- og formidlingstiltak. Som ferdig objekt vil portalkopien stå sentralt i utstillingen i verdensarvsenteret. I påvente av at senteret bygges, undersøker vi nå muligheten for at portalkopien i mellomtiden kan utstilles ved et eller flere museer, slik at flest mulig kan oppleve den frem mot at den får sitt endelige hjem på Urnes. Som del av utstillingen vil portalkopien formidle kunnskap om verdensarvens OUV'er til de besøkende, og koble sammen materiell og immateriell kulturarv. Også verktøyene som er brukt i prosjektet skal stilles ut, og gjennom filmer skal man kunne følge prosessen fra skog til ferdig portal. Vi ser at håndverkstilnærmingen gir en ny inngang til kunnskap om Urnes stavkirke, som fanger på en annen måte enn mer teoretiske faglige innganger. Vår erfaring så langt er at særlig barn og unge lar seg fascinere.

Samtidig er kunnskapsutvikling et viktig delmål i seg selv, og nettopp utforskningen av portalen gjør at prosjektet har hatt, og vil fortsette å ha, et stort formidlingspotensiale også før kopien er ferdigstilt. Her ønsker vi å formidle undringen, spørsmålene og utforskningen mens den skjer, for å involvere publikum i prosessen, og stimulere til refleksjon rundt Urnes stavkirkes OUV'er. For å nå ut med denne kunnskapen jobber vi bredt med formidling, som skissert over: blogg, sosiale medier, konvensjonelle medier,

håndverksdemonstrasjoner, foredrag og aktiviteter for barn og unge. Vi har så langt i prosjektet opplevd at arbeidet skaper stor interesse, og at fremdriften i skjæringen gir mange nye anledninger til å fortelle om Urnes stavkirke, verdensarv og sammenhenger mellom natur, kultur og håndverkstradisjoner.

Budsjett

Kostnader	Beløp
Lønn daglig leder med sosiale utgifter	0
Lønn naturveileder med sosiale utgifter	0
Lønn/honorar med sosiale utgifter	0
Reiseutgifter	0
Utstyr (leie/kjøp)	0
Konsulentbistand	0
Prosjektledelse	100 000
Arbeid med portal	1 500 000
Workshop for treskjærerne	146 000
Digital tverrfaglig workshop	48 000
Familiedag i Luster	150 000
Formidling/dokumentasjon	280 000
Administrasjon (3% av total)	66 720
Sum kostnader	2 290 720

Finansiering	Beløp
Samlet kostnad	2 290 720
- Egne midler	316 720
- Andre offentlige tilskudd	594 000
- Annen finansiering	830 000
Omsøkt tilskudd	550 000

Kan tiltaket/deler av tiltaket gjennomføres med mindre tilskudd enn omsøkt? Ja

På hvilken måte?

Prosjektet er allerede i gang og må slutføres ettersom portalkopien skal bli et sentralt utstillingsobjekt i det fremtidige verdensarvsenteret på Ornes. Det kan i midlertid bli nødvendig å redusere tempoet i fremdriften eller redusere omfanget av formidlingstiltakene dersom prosjektets midler ikke er tilstrekkelige til å gjennomføre aktiviteten slik det er skissert ovenfor.

Minste tilskuddssum for gjennomføring: 300 000

Eventuelle merknader:

Ikke utfyllt

Utdyping finansiering

Er det søkt eller mottatt tilskudd til drift fra andre offentlige instanser? I så fall hos hvem og hvor mye.: Vi har tidligere blitt innvilget treårig prosjektstøtte fra Vestland fylkeskommune, som for inneværende år utgjør 200 000. Det er også søkt Riksantikvaren om kr. 194 000 i 2024.

Er det søkt eller forventes det refusjon for merverdiavgift:

Dette er noe vi undersøker nærmere, men det er ikke forventet pr. idag.

Vedlegg

- Pressedekning Treets mester 2023.pdf (Annet)
- Presseoppslag og andre nettressurser 2022.pdf (Annet)
- Digitale ressurser og pressedekning 2021.pdf (Annet)
- Presentasjon_Urnes verdensarvsenter.pdf (Annet)
- Rapport Treets mester 2023.pdf (Annet)
- Bilder_Treets mester 2023.pdf (Bilde)
- Arbeidstegning portalmål_Even Slette Hansen.pdf (Annet)
- Arbeidstegning verktøy_Even Slette Hansen.pdf (Annet)

 Linn Willetts Borgen for FORTIDSMINNEFORENINGEN

Lvert 15.01.2024